અર્પણ પત્રિકા.

શ્રીમાન્ શિલ્પાચાર્ય મહારાજ શ્રી ૧૦૮
શ્રી હરિશ્ચંદ્ર મંછારામ. મુ. મુંબાઇ.

તેઓ શ્રીએ હિંદુસ્થાનમાં મોટામાં મોટું ત્રીજોરીઓનું કારખાનું સ્થાપન કરી અખંડ પલેટની અગ્નિમાં દાઝે નહિ એવી મહાન ચમત્કારી ત્રીજોરીઓ બનાવીને પ્રદર્શનમાં મુકવાથી ઘણા સોનાના ચાંદો મેળવીને શિલ્પવિદ્યામાં ફત્તેહમંદ નીવડ્યા છે. વળી તેઓ શ્રીએ પોતાનો ખરો ધર્મ તથા પોતાની સત્ય ફરજ શું છે તે ઉપર ખાસ લાગણી ધરાવી પોતાની જ્ઞાતિનું હિત થાય તેને માટે તથા પોતાની જ્ઞાતિનો સનાતન ધર્મ જીર્ણ થઇ ગયેલો તેને સત્તેજ કરવાને માટે અમોને બહુજ મદદ આપી છે. તેથી તેઓશ્રીની આવી મહાન ઉદાર વૃત્તિ જોઇ આ અલ્પ મતીથી રચેલું લઘુ પુસ્તક તેઓશ્રીને વિનય પૂર્વક અર્પણ કરૂં છું.

લી. આપનો આજ્ઞાકારી.
પંચાલ નાગેશ્વર શર્મા.

यज्ञोपवीत धारण विधि.

શ્રાવણ માસના શ્રવણ નક્ષત્રમાં ઘેર પ્રાતઃકાલમાં સ્નાન સંધ્યાદિ કરી દર્ભ, દુર્વા, મૃતિકા, ગોમય, તિલ, તાંબૂલ, ચોખા, શેર ૧ા સોપારી, નાળીએર, વસ્ત્ર, દ્રવ્ય, યજ્ઞોપવીત, પંચગવ્ય, (દુધ, દહી, ઘી, છાણ, ગાયનું ઝરણ,) ધુપ, દીપ, ચંદન, પુષ્પ, આસન, તરભાણું, આચમની, પંચપાત્ર (પત્રાળુ)ને જળનો લોટો અને પુજાપામાં કંકુ, અબીલ, ગુલાલ, સિંદુર, હળદર, કપુર, નાડાછડી, કેશર. સાકર, પંચામૃત, (દુધ, દહી, ઘી, મધ, સાકર,) પાન, પલ્લવ, સમીધ (આકડો, ઉદુંબર, ખેર, ખીજડો, પીપળો, અપામાર્ગી (અંધાડી) ખાખરો, દર્ભ, દુર્વા) જવ, ટોપરૂ, કપુર કાચલી, સુગંધીવાળો, સુખડ, રતાંદળી, તગર વિગેરે હવનની સામગ્રી લઈ નદ્યાદિ રમણીય જળાશય પ્રતિ જઈ, પવિત્ર થઈ, પૂર્વાભિમુખે બેસી, આચમન પ્રાણાયામ કરી, નીચે પ્રમાણે સંક્ષેપમાં હેમાદ્રિકૃત સ્નાન સંકલ્પ ભણવો.

श्रीमन्महागणाधिपतयेनमः। श्रीगुरुभ्योनमः। श्री सरस्वतीभ्योनमः। वेदायनमः। वेदपुरुषायनमः। इष्ट-देवताभ्योनमः कुलदेवताभ्योनमः। स्थानदेवताभ्योनमः। ग्रामदेवताभ्योनमः। वास्तुदेवताभ्योनमः। एतत्कर्म प्रधानदेवताभ्योनमः। सर्वेभ्यो ब्राह्मणेभ्योनमः। अ-विघ्नमस्तु ॥

હાથમાં જળ લઇને હેમાદ્રિનો સંકલ્પ કરવો.

अद्य ब्रह्मणो द्वितीय परार्धे श्री श्वेत वाराह कल्पे वैवस्वत मन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलियुगे कलि प्रथम-चरणे भारतखंडे जंबुद्वीपे आर्या वर्तान्तर्गत गुर्जरदेशे नर्मदा सरस्वतीयो मध्य प्रदेशे कन्याकुमारीका क्षेत्रे शालिवाहन शाके १८३१ बौद्धावतारे. अस्मिन् वर्तमाने अमुक नाम्ने संवत्सरे अमुकायने अमुक ऋतौ अमुक मासे अमुक पक्षे अमुक तिथौ अमुक वासरे अमुकनक्षत्रे अमुक राशि स्थितेचंद्रे अमुक राशि स्थिते श्री सूर्ये शेषेषु ग्रहेषु यथा यथा राशिस्थान स्थितेषु सत्सु एवं गुण विशेषेण विशिष्टायां शुभ पुण्यतिथौ अमुक शर्मणः मम इह जन्मनि जन्मान्तर वा बाल्य यौवन वार्द्धक्या वस्थासु वाक्पाणि पाद पायू पस्थ घ्राण रसना चक्षुः स्पर्शन श्रोत्र मनोभि चरित—ज्ञाताज्ञात कामाकाम महापातकोप पातकादि सञ्चितानां पापानां ब्रह्म हनन सुरापान सुवर्ण स्तेय गुरु तल्पगमन तत्संसर्ग रुप महापातकानां बुद्धिपूर्वकाणां मनोवाक्काय कृतानां बहुकालाभ्यंस्तानां उपपातकानां च, स्पृष्टास्पृष्ट् सङ्कुलीकरण मलिनी करणापात्री करणजाति भ्रंश करण विहिता करण कर्मलोप जनितानां, रसविक्रय कन्याविक्रय हयविक्रय गो

विक्रय खरोष्ट्रविक्रय दासिविक्रय अजादि पशुविक्रय स्वगृहविक्रिय नीलीविक्रय अक्रियविक्रय अपण्यविक्रय जलचरादि जन्तुविक्रय स्थलचलादिविक्रय खेचरादि विक्रयसंभूतानां,निरर्थक वृक्षच्छेदन ऋणान पाकरण ब्रह्म स्वापहरण देव स्वापहरण राजस्वाप हरण परद्रव्यापहरण तैलादि द्रव्यापहरण कलापहरण लेशादिहरण नाना वस्तु हरण रूपाणां, पंचाल ब्राह्मणानिन्दा सतगुरुनिन्दा वेद निन्दा शास्त्रनिन्दा परनिन्दाऽभक्ष्याभक्षणा भोज्यभोजना चोष्य चोषणा लेह्य लेहना पेय पाना स्पृश्य स्पृशना श्राव्य श्रवणा हिंस्य हिंसना वन्द्य वन्दना चिन्त्य चिन्तना याज्य याजना पूज्य पूजन रूपाणां, मातृ पितृ तिरस्कार स्त्रि पुरुष प्रीति छेदन परस्त्री गमन विधवागमन वेश्यागमन दासी गमन चाण्डालादि हीनजाति गमन गुदगमन रजस्वला गमन पश्वादि गमन रूपाणां, कूट साक्षित्व पैशून्यवाद मिथ्यापवाद म्लेच्छ संभाषण ब्रह्म द्वेष करण ब्रह्म वृति हरण वृत्ति छेदन परवृत्ति हरण रूपाणां, मित्र वञ्चनगुरु वञ्चनस्वामि वञ्चना सत्य भाषण गर्भपातन पथि ताम्बूल चर्वण हीनजाति सेवन परान्न भोजन गुणिकान्न भोजन लशुन पलाण्डु गृञ्जन भक्षण ताल वृक्ष फल भक्षणोच्छिष्ट भक्षण मार्जारोच्छि

ष्ट भक्षण पर्युषितान्न भक्षण रूपाणां, पंक्तीभेद करण भ्रूणहिंसा पशुहिंसा बालहिंसा ध्यनेकहिंसो द्भुतानां, शौच त्याग स्नान त्याग सन्ध्यात्यागौ पासनाग्नि त्याग वैश्वदेव त्याग रूपाणां, निषिद्धाचरण कुग्रामवास पंच ब्रह्मद्रोह गुरु द्रोह पितृ मातृ द्रोह परद्रोह परनिन्दात्मस्तुति दुष्ट प्रतिग्रह दुर्जन संसर्ग रूपाणां, गोयान वृषभयान महिषी यान गर्दभयानोष्ट्रयाना जयान भृत्या भरण स्वग्राम त्याग गोत्रत्याग कुलत्याग दूरस्थमन्त्रण विप्राशाभेदना वन्दि ताशीर्वाद ग्रहणपतित संभाषण रूपाणां, पतित जन पंक्तिभोजनाहः सङ्गम वृथा मनोरथादिपापानां तथा महापापोप पापाभ्यां नानायोनिषु यत्कृतम् ।

भालभावेन यत्पापं क्षुत्तृडर्थे च यत्कृतम् ॥
आत्मार्थे चैव यत्पापं परार्थे चैव यत्कृतम् ।
तीर्थेषु चैव यत्पापं गुर्ववज्ञाकृतंच यत् ॥
राग द्वेषादि जनितं काम क्रोधेन यत्कृतम् ।
हिंसा निद्रा दिजं पापंभेद दृष्ट्या च यन्मया ॥
देहाभिमानजं पापं सर्वदा यन्मया कृतम् ।
भूतं भव्यं च यत्पापं भविष्यं चैव गौतमि ॥
शुष्कमार्द्रं च यत्पापं जानताजानता कृतम् ।
महल्लघु च यत्पापं तन्मे नाशय जान्हवि ॥

ब्रह्महा मद्यपः स्तेयी तथैव गुरुतल्पगः ।
महापापानि चत्वारि तत्संसर्गी तु पञ्चमः ॥
अतिपातक मन्यच्च तन्न्यून मुप पातकम् ।
गोवधो व्रात्यता स्तेयं ऋणानां चानपाक्रिया: ॥
अनाहिताग्नि तापण्य विक्रयःपरिवेदनम् ।
इन्दनार्थं द्रुमच्छेदः स्त्रीहिंसोषधि जीवनम् ॥
हिंसा यात्रा विधानंच भृतकाध्यापनं तथा ।
प्रथमा श्रम मारभ्य यत्किञ्चित्किल्बिषंकृतम् ॥
कृमि कीटादिहननं यत्किञ्चित्प्राणि हिंसनम् ।
मातापित्रोर शुश्रूषा तद्वाक्या करणं तथा ॥
अपूज्य पूजनं चैव पूज्यानां च व्यतिक्रमः ।
अनाश्रमस्थताग्न्यादि देवा शुश्रूषणं तथा ॥
पर कार्यापहरणं परद्रव्योपजीवनम् ।
ततोऽज्ञानकृतं वापि कायिकं वाचिकं तथा ॥
मानसं त्रिविधं पापं प्रायश्चितैर नाशितम्
तस्माद् शेष पापेभ्य स्त्राहि त्रैलोक्य पावनि ॥
निष्पापो स्म्यधुना देवि प्रसादात्तव नान्यथा ॥

इत्यादि प्रकीर्ण पातकानां ए तत्काल पर्यन्तं सञ्चितानां लघु स्थूल सूक्ष्माणां च निःशेष परि हारार्थ दशा परान् आत्मना सहितान् एक विंशति पुरुषानुद्धर्तुं

ब्रह्म लोका विधि पञ्चाशत्कोटि योजन विस्तीर्णेऽस्मिन् भूमण्डल सप्तर्षिमण्डल पर्यन्त वालुकाभिःकृतराशे वर्ष सहस्रावसान एकैक वालुकापकर्ष क्रमेण सर्वराश्य पकर्ष संमितकाल पर्यन्तं ब्रह्म लोक ब्रह्म सायुज्यता प्राप्त्यर्थं कुरुक्षेत्रादि सर्वतीर्थेषु स्नान पूर्वक सहस्र गोदान जन्मफल प्राप्त्यर्थं तथा मम समस्त पितॄणां आत्मनश्च विष्णवादि लोक प्राप्तये, अधीताना मध्येष्य माणानां चाध्यायानां स्थापन विच्छेद क्रोश घोषण दन्तावि वृति दुर्वृत्त द्रुतो च्चारित वर्णानां श्लिष्टास्पष्ट वर्पा विघट्टनादिभि पाठिता- नां श्रुतीनां यद्यातयामत्व तत्परि हारार्थं अष्ट त्रिंशदन ध्याया ध्ययने रथ्या सञ्चरत शूद्रस्य शृण्वताऽध्ययने म्लेच्छान्त्य जादिशृण्वतोऽध्ययने, अशुचि देशऽध्ययने, आत्मनाऽशुचित्वऽध्ययने, अक्षर स्वरानु स्वार पदच्छे- द कण्डिकाव्य ञ्जन हृस्व दीर्घ प्लुत कण्ठ तालु मूर्द्ध- न्योष्ठ यदन्त्य नासिकानु नासिक रेफ जिह्वा मूळीयोप ध्मानीयो दात्तानु दात्त स्वरिता दीनां व्यत्य येनोच्चारे, माधुर्या क्षर व्यक्ति हीनत्वा घनेक मन्त्र वाय पारि हार पूर्वकं, सर्वस्य वेदस्य सवीर्यत्व संपादन द्वारा यथा व- त्फल प्राप्त्यर्थं श्री परमेश्वर प्रीतर्थ देव ब्राह्मण सरिता सूर्य नारायण संनिधौ गंगा भागीरथ्यां अमुक तीर्थेवा प्रवाहाभि मुखं स्नानमहं करिष्ये ॥

એ પ્રમાણે સંકલ્પ કર્યા પછી સ્નાન કરી પંચગવ્ય મેળવવાં અને પશ્ચાત નીચેનો મંત્ર ભણી તેનું પ્રાશન કરવુ અથવા શરીરે ચોળી સ્નાન કરવું.

यत्त्वागस्थि गतं पापं, देहे तिष्ठति मामके ।
प्राशनं पञ्च गव्यस्य, दहत्वग्निरि वेन्धनम् ॥

સ્નાન કરી રહ્યા પછી માધ્યાન્હ સંધ્યા કરવી, અને પશ્ચાત્ સૂર્યોપસ્થાન નીચેના ચાર મંત્રોથી કરવું.

ॐ उद्वयं तमसस्परि स्वः पश्यन्त उत्तरम् ।
देवं देवत्रा सूर्य गमन्म ज्योतिरुत्तमम् ॥ १ ॥
ॐ उदुत्यं जात वेदसं देव वहंति केतवः ।
दृशे विश्वाय सूर्यम् ॥ २ ॥

ॐ चित्रं देवाना मुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणा स्याग्नेः । आप्रा द्यावा पृथिवी अन्तरिक्षं सूर्य आत्मा जगत स्तस्थुषश्च ॥ ३ ॥

ॐ तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्र मुच्चरत् । पश्येम शरदः शतं जीवेमशरदः शतं शृणुयाम शरदः शतं प्रब्रवाम शरदः शतम दीनाः स्याम शरदः शतं भूयश्च शरदः शतात् ॥ ४ ॥

એ પ્રમાણે ઉપસ્થાન કર્યા પછી બ્રહ્મયજ્ઞ તથા તર્પણ કરવું તે નીચે પ્રમાણે—

अथ ब्रह्म यज्ञ विधि.

હમેશ સંધ્યા કર્યા પછી બ્રહ્મયજ્ઞ કરવો. ને આ ઠેકાણે પ્રથમ સંધ્યા કરેલી છે, માટે બ્રહ્મયજ્ઞ શરૂ કરવો.* તે એવી રીતે કરવો કે પ્રથમ સુકાયેલું વસ્ત્ર પહેરવું. ને સુકાયેલું વસ્ત્ર ન હોય તો ભીના વસ્ત્રને ત્રણ વાર ઝાટકીને પહેરવું. પછી દર્ભનું આસન પાથરી તે ઉપર પૂર્વાભિમુખે બેસી હાથમાં દર્ભ ધારણ કરી, આચમન લઈ, પ્રાણાયામ કરી નીચે પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો હાથમાં જળ લઇ.

अत्राद्य महामांगल्य प्रदे अमुक मासे अमुक पक्षे अमुक तिथौ अमुक वासरे आद्य दिवस नक्षत्रे शुभपुण्य तिथौ ॐ तत्सत् परमेश्वर प्रीत्यर्थे यथाशक्ति ब्रह्मयज्ञ महं करिष्ये.

એ સંકલ્પ ભણીને જળ છોડી દેવું. ને ત્યાર પછી હાથમાં દર્ભ ધારણ કરી નીચે પ્રમાણે શાન્તિ પાઠ ભણવો.—

ॐ शन्नोमित्रः शं वरुणः शन्नोभवत्वर्यमा । शन्न इंद्रो ब्रहस्पतिः शन्नो विष्णुरुरुक्रमः ॥ स्वस्तिन इंद्रो वृद्धश्रवाः स्वस्तिनः पूषा विश्ववेदाः। स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वस्तिनो बृहस्पतिर्दधातु ॥

---

*જેને જનોઈ ન હોય તેમણે નવીન યજ્ઞોપવિત આમાં બતાવ્યા પ્રમાણે ધારણ કરી કરવો. ને જેને જનોઇ હોય તેમણે સર્વ ક્રિયા કર્યા પછી જનોઈ બદલી નવી ધારણ કરવી.

પછી ગાયત્રીનો એકવાર પાઠ કરવો તે આ પ્રમાણેઃ-

ॐ भूर्भुवः स्वः । ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धी महि । धियो योनः प्रचोदयात् ॐ ॥

ત્યાર પછી શ્રી ઋગ્વેદના પહેલા તથા છેલ્લા સૂક્તના મંત્રો નીચે પ્રમાણે ભણવાઃ-

ॐ अग्नि मीले पुरोहितं यज्ञस्य देव मृत्विजम् ।
होतारं रत्नधातमम् ॥ १ ॥
अग्निः पूर्वे भिर्ऋषिभिरीडयो नूतनैरुत ।
सदेवाँ एह वक्षति ॥ २ ॥
अग्निना रयिमश्नवत्पोषमेषवदिवेदिवे ।
यशसं घोर वत्तमं ॥ ३ ॥

अग्नेयं यज्ञ मध्वरं विश्वतः परिभूर । स इद्वेवेषु गच्छ-ति ॥४॥ वे अग्नि होंता कविक्रतुः सत्याश्चित्र श्रवस्तमः देवो देवेभिरागमत् ॥ ५ ॥

यदंगदाशुषे त्वमग्ने भद्रं करिष्यसि ।
तवेत्तत्सत्यमाङ्गिरः ॥ ६ ॥
उपत्वाग्नेदिवेदिवे दोषा वस्तांधिया वयं ।
नमो भरन्त एमासि ॥ ७ ॥
राजन्त मध्वराणां गोपामृतस्य दीदिविम् ।
वर्धमानं स्वे दमे ॥ ८ ॥
सनः पितेव सूनवेऽग्ने सूपायनो भव ।

सचस्वानः स्वस्तये ॥ ९ ॥

संसमिद्युवसे वृषन्नग्ने विश्वान्यर्य आ ।
इळस्पदे समिध्यसे सनोवसून्याभर ॥ १ ॥

संगच्छध्वं संवदध्वंसं वो मनांसि जानताम् ।
देवाभागं यथा पूर्वे संजानाना उपासते ॥ २ ॥

समानो मन्त्रः समिति समानी समानं मनः सह
चित्तमेषाम् । समानं मंत्रमभि मंत्रयेवः समानेन
वो हविषा जुहोमि ॥ ३ ॥

समानीव आकूतिः समाना हृदयानिवः ।
समानमस्तु वो मनोयथा वः सुसहासति ॥ ४ ॥

પછી પ્રથમનો શાન્તિ પાઠ ભણવો ને ત્યાર પછી ગાયત્રી મંત્રનું ઉચ્ચારણ કરી બંને હાથ જોડી રાખી નીચે પ્રમાણે બોલવું.

नारायणं नमस्कृत्य, नरं चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं, ततोजयमुदीरयेत् ॥

इति विद्या तपो योनिरयोनिर्विष्णु रीदितः
वाग्यज्ञेनार्चितो देवः, प्रीयतां मे जनार्दनः ॥

रविमंडल मध्यस्थे, पुरुषे लोक साक्षिणे समर्पितं
मयाचेदं, ब्रह्मणः परमं पदम् ॥

ॐ ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे नमः ॥

દર્ભ હાથમાં રાખેલા હતા તે દર્ભ ઉત્તર દિશામાં નાખી પછી બંને હાથ જોડી નીચે પ્રમાણે બોલી કાંઇ અપૂર્ણતા રહી હોય તેની ક્ષમા માગવી.

यस्य स्मृत्या चयन्नामो, तपो यज्ञक्रियादिषु ।
न्यूनं संपूर्णतां याति, सद्यो वंदेतमच्युतं ॥

પછી નીચે પ્રમાણે બોલી બ્રહ્મયજ્ઞની સમાપ્તિનો સંકલ્પ કરવો.

अनेन ब्रह्मयज्ञाख्येन कर्मणा भगवान् श्री परमेश्वरः प्रीयतां न मम ॥

॥ इति ब्रह्मयज्ञ विधि ॥

સૂચના—અસગવડતા આદિ કારણોને લીધે ઉપરની રીતે ન બની શકે તો આચમન પ્રાણાયામ કરી દસ ગાયત્રી મંત્રના જપથી બ્રહ્મયજ્ઞ કરવો.

॥ अथ तर्पण प्रयोग ॥

હમેશ તર્પણ પ્રાતઃકાલની સંધ્યા કર્યા પછી કરવું. અથવા બ્રહ્મયજ્ઞ કર્યાં પછી એકવાર કરવું.

દર્ભાસનપર પૂર્વાભિમુખે બેસી આચમન કરી શિખા બાંધી પ્રાણાયામ કરી બંને હાથની અનામિકામાં કુશ (દર્ભ) ધારણ કરી નીચે પ્રમાણે સંકલ્પ કરવો.

अद्याद्य महा मांगल्य मदे अमुक मासे अमुक पक्षे अमुक तिथौ अमुक वासरे ॐ तत्सत्परमेश्वर प्रीत्यर्थं देव-

ऋषि मनुष्य पितृ तर्पण महं करिष्ये ॥

આ સંકલ્પ ભણી રહ્યા પછી રૂપાના કિંવા તાંબાના પાત્રમાં તર્પણ માટે પવિત્ર જળ ભરવું ને તેમાં જવ, તલ નાંખીને હાથમાં ધારણ કરેલા દર્ભથી તર્પણ કરવું. તે એવી રીતે કે શુદ્ધ પૃથ્વી ઉપર અથવા તાંબાના પાત્રમાં દર્ભ પાથરી પૂર્વાભિમુખે બેસી જમણો પગ વાળી દેવતીર્થે એટલે આંગળીના અગ્ર ભાગો વડે પૂર્વ દિશામાં અગ્રવાળા ત્રણ દર્ભો ધારણ કરી જલ તથા જવથી બે હાથે નીચે પ્રમાણે તે તે દેવતાને ઉદ્દેશે એક એક જલાંજલિ આપી દેવ તર્પણ કરવું. (સંક્ષેપમાં તર્પણ કરવું હોયતો પહેલા પાંચ તથા છેલ્લો મળીને કુલ ૭ અંજલિજ આપવા).

१ ॐ प्रजापति स्तृप्यंतु ॥ २ ॐ ब्रह्मास्तृप्यंतु ॥ ३ ॐ वेदास्तृप्यंतु ॥ ४ ॥ ॐ देवास्तृप्यंतु ॥ ५ ॐ ऋषयस्तृप्यंतु ॥ ६ ॐ सर्वाणिच्छंदांसितृप्यंतु ॥ ७ ॐ ॐकार स्तृप्यंतु ॥ ८ ॐ वषट्कार स्तृप्यंतु ॥ ९ ॐ व्याहृतय स्तृप्यंतु ॥ १० ॐ सावित्री तृप्यंतु ॥ ११ ॐ यज्ञास्तृप्यंतु ॥ १२ ॐ द्यावा पृथिवी तृप्यंतु ॥ १३ ॐ अंतरिक्षं तृप्यंतु ॥ १४ ॐ अहोरात्राणि तृप्यंतु ॥ १५ ॐ सांख्यास्तृप्यंतु ॥ ॐ सिद्धास्तृप्यंतु ॥ १७ ॐ समुद्रास्तृप्यंतु ॥ १८ ॐ नद्यस्तृप्यंतु ॥ १९ ॐ गिरयस्तृप्यंतु ॥ २० ॐ क्षेत्रौषधिवनस्पति गंधर्वाप्सरसस्तृप्यंतु ॥ २१ ॐ नागास्तृप्यंतु ॥ २२ ॐ वयांसितृप्यंतु ॥

२३ ॐ गावस्तृप्यंतु ॥ २४ ॐ साध्यास्तृप्यंतु ॥ २५ ॐ विप्रास्तृप्यंतु ॥ २६ ॐ यक्षास्तृप्यंतु ॥ २७ ॐ रक्षांसितृप्यंतु॥ २८ ॐ भूतानि तृप्यंतु ॥ २९ ॐ एवमंताजि तृप्यंतु ॥

એ રીતે એકેક અંજલિવડે દેવ તર્પણ કરી અગ્નિકોણ સામું મુખ રાખી ડાબો પગ વાળી જનોઇ કંઠસ્થ (માળાની પેઠે) રાખી બેવડા દર્ભોથી તિલવડે પિતૃ તીર્થથી (જમણા હાથના અંગુઠાને તર્જનીના મધ્ય ભાગથી) ઋષિનું તર્પણ કરવું તેમને બબ્બે અંજલિ આપવી તે નીચે પ્રમાણે

१. ॐ शतार्चिनस्तृप्यंतु ॥ २ ॐ माध्यमास्तृप्यंतु ॥ ३ ॐ गृत्सयदस्तृप्यंतु ॥ ४ ॐ विश्वामित्रस्तृप्यंतु ॥ ५ ॐ वामदेवस्तृप्यंतु ॥ ६ ॐ अत्रिस्तृप्यंन्तु ॥ ॐ भरद्वाज स्तृप्यंतु ॥ ८ ॐ वासिष्ठ स्तृप्यंतु ॥ ९ ॐ प्रगाथास्तप्यंतु १० ॐबक्षानपा स्तृप्यन्तु ॥ ११ ॐ क्षुद्रसूक्ता स्तृप्यन्तु ॥ १२ ॐ महासूक्ता स्तृप्यंतु ॥

આ બાર મંત્રોથી બબે અંજલિથી તર્પણ કરવું. અને ત્યાર પછી અપસવ્ય જનોઇ કરીને દક્ષિણ દિશા સામુ મુખ રાખીને આચાર્ય પિતૃ તર્પણ નીચેના મંત્રવડે ત્રણ ત્રણ દરેક મંત્રથી કરવું.

ॐ सुमंतू जैमिनि वैशंपायन पैलसूत्र भाष्य भारत महाभारत धर्माचार्या स्तृप्यन्तु ॥ ॐ जानतिबाह विगाग

र्ग्य गौतम शाकल्य बाभ्रव्य मांडव्यमां डूकेया स्तृप्यंतु ॥ ॐ गार्गी वाचक्नवी तृप्यंतु ॐ वडवा प्रातीथेयी तृप्यतु ॥ ॐ सुलभामैत्रेयी तृप्यतु ॥ कहोलं तर्पयामि ॥ ॐ कौषीतकिंतर्पयामि ॥ ॐ महाकौषीतकिंतर्पयामि ॥ ॐ पैग्यं तर्पयामि ॥ ॐ महापैंग्यंतर्पयामि ॥ ॐ सुयज्ञंतर्पयामि ॥ ॐ सांखायनं तर्पयामि ॥ ॐ ऐतरेयंतर्पयामि ॥ ॐ महैतरेयं तर्पयामि ॥ ॐ शाकलं तर्पयामि ॥ ॐ बाष्कलं तर्पयामि ॥ ॐ जातूकर्ण्यंतर्पयामि ॥ ॐ औदवाहिंतर्पयामि ॥ ॐ महौदवाहिंतर्पयामि ॥ ॐ सौयामिंतर्पयामि ॥ ॐ शौनकंतर्पयामि ॥ ॐ आश्वलायनंतर्पयामि ॥ ॐ येचान्ये आचार्यास्ते सर्वे तृप्यंतु

એ પ્રમાણે અંજલિવડે આચાર્ય તર્પણ કરી જેનો પિતા મૃત થયો હોય તેણે પિતૃત્રપીનું ને માતૃત્રપી, સાવત્રી માતા, ને સપત્નીક માતા મહત્રપીનું યથાર્થ સંભવ તર્પણ કરવું. અહિં ત્રણ ત્રણ અંજલિ આપવાના છે, તેમાં પ્રથમ નીચે પ્રમાણે પીતૃત્રપીનુ તર્પણ કરવું.

सानगगोत्रःअमुकपिता अमुक शर्मा वसुरुपातृप्यंतु ॥ २

ભાવાર્થ—પ્રથમ ગોત્ર પછી પોતના પિતા ગુજરી ગયેલા હોય તેમનું નામ લઇને અંજલિ ત્રણ આપવી. એજ પ્રમાણે **प्रतिता** બાપના બાપ **वृघ प्रतिता** બાપના બાપને તેમના બાપને वृद्धप्रपिता કહોય તેમને ઉપર પ્રમાણે ત્રણ અંજલિ આપવી.

अमुक गोत्रः अस्मात्पितामहः अमुकशर्मा वसुरुद्ररुष तृप्यंतु ॥ ३

પછી નીચે પ્રમાણે માતુત્રપીનું તર્પણ કરવું.

अमुकगोत्रः अस्मत्प्रपितामहः अमुकशर्मा वसु आदित्य रुपः तृप्यंतु ॥ ३

अमुकगोत्रा अस्मन्माता अमुकदेवी वसुरुपा तृप्यं ॥ ३ अमुकगोत्रा अस्मत् पितामहीअमुकदेवी रुद्ररुपातृप्यंतु ॥ ३ બાપની મા अमुक गोत्रा अस्मत् प्रपितामही अमुकदेवी आदित्यरुपा तृप्यंतु ॥ ३

શક્તિ, સગવડ ને સંભવ હોય તો નીચે લખેલા સંબંધિ જનોને ત્રણ ત્રણ અંજલિ આપવી.

अमुकगोत्रा अस्मन्मातामही अमुकदेवी तृप्यंतु ॥ ३ अमुकगोत्रा अस्मत् प्रमातामही अमुकदेवी तृप्यंतु ॥ ३ अमुकगोत्रा अस्मद् वृद्ध प्रमातामही अमुकदेवी तृप्तु ॥ ॥ ३ ॥ अमुकगोत्रा अस्मत्पत्नी अमुकदेवी तृप्यंतु ॥३॥ अमुकगोत्रः अस्मत्तनयः अमुकर्मा सपत्नीक स्तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुक गोत्रः अस्मपितृव्यः अमुकशर्मासपत्नीक स्तृप्यंतु ॥ ३ अमुकगोत्रः अस्मन्मातुलः अमुकशर्मासपत्नीकस्तृप्यंतु ॥ ३ अमुकगोत्रः अस्मद्भ्राता अमुकशर्मासपत्नीकस्तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुक गोत्राअस्मात्पितृ भागिनी अमुकदेवी सापत्या सधवा तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुकगोत्रा

अस्मनन्मातृ भागिनी अमुक देवी सापत्‍ना सधवा तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुकगोत्रा अस्मद्भगिनी अमुकदेवी सापत्‍ना सधवा तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुकगोत्रः अस्मच्छ्वसुरः अमुकशर्मा सपत्नीकस्तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुक गोत्रः अस्मद्गुरुः अमुक शर्मा सपत्नीकस्तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुक गोत्रः अस्माच्छिष्यः अमुकशर्मा सपत्नीकस्तृप्यंतु ॥ ३ ॥ अमुकगोत्रः अस्मदाप्तः अमुकशर्मा सपत्नीकस्तृप्यंतु ॥ ३ ॥

પછી નીચે પ્રમાણે બોલી બે અંજલિ આપવી.

ॐ पितृवंश स्तृप्यंतु ॥ ॐ मातृवंश स्तृप्यंतु ॥

પછી કંઠ લંબિત જનોઇ કરી (હારની પેઠે) ટચલી આંગળીના મૂળ ભાગમાં દર્ભ રાખી ઉત્તરાભિમુખ થઇને પ્રત્યેક ઋષિનું નામ બે વાર ઉચ્ચારી તે મંત્ર બે વાર બોલી બબ્બે વાર કનિષ્ઠિકાનાં મૂળને દર્ભના મધ્ય ભાગ વડે મનુષ્ય તર્પણ કરવુ. નીચે પ્રમાણે ઉચ્ચારણ કરીને બબ્બે અંજલિઓ આપવી.

ॐ सनकस्तृप्यंतु ॥२॥ ॐ सनंद स्तृप्यंतु ॥२॥
ॐ सनातन स्तृप्यंतु ॥२॥ ॐ कपिल स्तृप्यंतु ॥२॥
ॐ आसुरि स्तृप्यंतु ॥२॥ ॐ वोढु स्तृप्यंतु ॥२॥
ॐ पंचशिख स्तृप्यंतु ॥

ઉપર કહેલી રીતે વિસ્તાર પૂર્વક ત્રણ પ્રકારનાં ત્રણ પ્રકારનાં તર્પણ કરવાની શક્તિ ન હોય તો પ્રથમ પૂર્વોક્ત રીતે સંકલ્પ કરી પછી

ॐ आ ब्रह्म स्तंब पर्यंत, देवर्षि पितृमानवाः॥
तृप्यंतु पितर सर्वे मातृमाता महादयः॥
अतीत कुल कोटीनां, सप्तद्वीप निवासिनाम् ॥
आ ब्रह्म भुवना लोकानि ददमस्तुति लोदकम् ॥

એ મંત્ર ભણી તિલ સહિત જળનો એક અંજલિ દેવો, તે અંતે છેવટ કહેવામાં આવશે તે રીતે તે કર્મ અર્પણ કરવું.

પછી જનોઇ અપસવ્ય રાખી નીચેનો મંત્ર ભણી સ્નાન કાલે પહેરેલું વસ્ત્ર ચોવડું કરી ડાબી બાજુએ પૃથ્વી ઉપર નીચોવી જળ દેવું.

ॐ येके चास्म त्कुलेजाता, अपुत्रा गोत्रिणो मृताः॥
ते गृह्णंतु तुं मयादत्त, वस्त्र निष्पीदनोद कम् ॥

ઘેર તર્પણ કરવું એમાં વસ્ત્ર નીચોવવું નહિ, તેમજ શ્રાધ તથા સંવત્સરીને દિવસે પણ ન નીચોવવું.

પછી દર્ભનો તથા કુશ પવિત્રનો પરિત્યાગ કરી, જનોઇ સવ્ય કરી, આચમન લેવું. પછી નીચે પ્રમાણે અર્પણનું ઉચ્ચારણ કરી તર્પણની સમાપ્તિ કરવી.

अनेन यथाशक्ति देव ऋषि मनुष्य पितृ तर्पणाख्येन कर्मणा पितृ रुपी जनार्दन वासुदेवः प्रीयतांन मम्

इति तर्पण प्रयोग.

વિષ્ણુ પુજન.

પૂર્વભણી અથવા ઉત્તર ભણી રાખેલા પાટલા ઉપર નવીન સફેદ વસ્ત્ર (સવા હાથનો કકડો) પાથરી, તે ઉપર વિષ્ણું સ્થાપન કરી ષોડશોપચારથી પૂજન કરવું તે નીચે પ્રમાણે.

ॐ सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमोनमः।

ॐ महा विष्णवे नमः। आसनं समर्पयामि॥

એ મંત્ર બોલીને તુળશીયા પુષ્પનું આસન અર્પણ કરવું.

ॐ भवे भवे नाति भवे भवस्वमाम्।

ॐ महा विष्णवे नमः। पाद्यं समर्पयामि॥

એ મંત્ર બોલી આચનીમાં તુળશી, ચંદન, પુષ્પ, સહિત જળ લઇને બે હાથે ચઢાવવું.

ॐ भवो द्भवाय नमः। ॐ महा विष्णवे नमः। अर्घ्यं समर्पयामि॥

એ મંત્ર બોલીને આચમનીમાં ચંદન, અક્ષત, પુષ્પ જળ લઈને અર્ઘ્યં આપવો એટલે જળ ચઢાવવું.

ॐ वामदेवाय नमः। ॐ महा विष्णवे नमः। आचमनं समर्पयामि॥

આ મંત્ર ભણીને આચમન અર્પણ કરવું.

ॐ ज्येष्ठाय नमः। ॐ महा विष्णवे नमः।

એ મંત્ર બોલી પ્રભુને સ્નાન કરાવવું. અનુકૂળતા હોય તો પછી પંચામૃત (ગાયનું દૂધ, દહી, ઘી, મધને શાકર વડે સ્નાન કરાવવું. તેના મંત્રાદિ નીચે પ્રમાણે.

ॐ महा विष्णवे नमः । पयस्नानं समर्पयामि ॥

આ મંત્ર ભણીને પ્રભુને તરભાણાની અંદર સ્નાન ક-રાવવાને પધરાવેલા હોય તેમને દૂધથી આચમની વડે સ્નાન કરાવવું. ને એક આચમની શુદ્ધ જળ ચઢાવવું.

ॐ महा विष्णवे नमः । दधि स्नानं समर्पयामि ॥

આ મંત્રથી દહિંવડે સ્નાન કરાવવું ને આચમની શુદ્ધ જળ ચઢાવવું.

ॐ महा विष्णवे नमः । घृत स्नानं समर्पयामि ॥

આ મંત્રથી ઘી આચમનીમાં લઈ સ્નાન કરાવવું. ને ત્યાર પછી શુદ્ધ જળ ચઢાવવું.

ॐ महा विष्णवे नमः । मधु स्नानं समर्पयामि ॥

આ મંત્રથી મધ આચમનીમાં લઇ સ્નાન કરાવવું ને એક આચમની શુદ્ધ જળ ચઢાવવું.

ॐ महा विष्णवे नमः । शर्करा स्नानं समर्पयामि ॥

આ મંત્રથી શાકરના પાણીથી સ્નાન કરાવવું ને ત્યાર પછી શુદ્ધ જળ આચમની એક ચઢાવવું. ને કોઇ પંચામૃત એકઠું કરી રાખેલું હોય તો અથવા ઉતાવળ હોય તો નીચેના મંત્રથી પંચામૃતે સ્નાન કરાવવું. તે મંત્ર નીચે પ્રમાણે.

पयो दधि घृतं चैव, मधुच शर्करा युतम् ।
पंचामृतं मयाऽऽनीतं, स्नानार्थं प्रति गृह्यताम् ॥

આ મંત્ર ભણી એકઠું કરેલું પંચામૃત તેનાથી સ્નાન કરાવવું. ત્યાર પછી નીચેનો મંત્ર ભણી શુદ્ધ જળથી સ્નાન કરાવવું.

ॐ महाविष्णवेनमः शुद्धोदक स्नानं समर्पयामि ॐ महाविष्णवेनमः स्नानान्तरं आचमनीयं समर्पयामि ॐ महाविष्णवेनमः वस्त्रंसमर्पयामि ॥

આ મંત્ર ભણીને વસ્ત્રને માટે જનોઈનો જોટો આપવો.

ॐ महाविष्णवेनमः चंदनं समर्पयामि ॥

આ મંત્રથી વિષ્ણુને ચંદન ચઢાવવું.

ॐ महाविष्णवेनमः । अक्षतान् समर्पयामि ॥

આ મંત્ર ભણી ધોયેલા ચોખા ચઢાવવા.

ॐ महाविष्णवेनः ऋतुकालोद्भव पुष्पाणि समर्पयामि

આ મંત્રથી શ્રી વિષ્ણુને ફુલ તુળશી ચઢાવવાં.

ॐ महाविष्णवेनमः । शौभाग्य द्रव्यं समर्पयामि

આ મંત્ર ભણીને અબીલ ગુલાલ સિંદુર હળદર ચઢાવવાં.

ॐ महाविष्णवेनमः । धूपमाघ्रपयामि ॥

આ મંત્ર ભણીને અગરબતીનો ધુપ કરવો.

ॐ महाविष्णवेनमः दीपंदर्शयामि ॥

આ મંત્રથી ઘીનો દીવો કરવો.

ॐ महाविष्णवेनमः नैवेद्यंसमर्पयामि ॥

આ મંત્ર ભણીને શાકર વિગેરેનું નૈવેદ્ય ધરાવવું.

ॐ महाविष्णवेनमः मुखवासार्थे फळतांबुलंसमर्पयामि

આ મંત્ર ભણીને પાન સોપારી એલચી લવીંગ વિગેરેના પાનનું બીડું કરી ધરાવવું.

ॐ महाविष्णवेनमः हिरण्यगर्भ दक्षिणांसमर्पयामि ॥

આ મંત્રથી વિષ્ણુની આગળ દક્ષિણા મુકવી.

ॐ महाविष्णवेनमः निरान्जनिं समर्पयामि ॥

આ મંત્ર ભણીને કપુરથી આરતિ ઉતારવી.

ॐ महाविंष्णवेनमः प्रदक्षिणां समर्पयामि ॥

આ મંત્રથી વિષ્ણુની પ્રદક્ષિણા કરવી.

ॐ महाविष्णवेनमः मंत्रपुष्पाम्जलिं समर्पयामि ॥

આ મંત્રથી પુષ્પ તુળશી ચઢાવવાં.

ॐ महाविष्णवेनमः प्रार्थनांसमर्पयामि ॥

આ મંત્રથી ભગવાંનની સ્તુતિ કરવી.

अमुकमासे अमुकपक्षे अमुकतिथौ अमुकवासेर अने नन्युतनयज्ञोतवीत धारणार्थे महाविष्णु शोडषोपचार पूजनकृतेन श्री महाविष्णुप्रियंताम् ॥

અથ યજ્ઞોપવીત ધારણ વિધિ.

હસ્તમાં જળ લઈ સંકલ્પ કરવો તેનો મંત્ર.

अद्याद्य महामांगल्य प्रदे अमुकमासे अमुकपक्षे अमुक तिथौ अमुकवासरे मम श्रौतस्मार्त कर्मानुष्ठान सिद्ध्यर्थं न्युतन यज्ञोपवीत धारणमहं करिष्ये ॥

એ મંત્ર ભણીને જળ નીચે મૂકવું. પછી જનોઇ જ-

ળથી શુદ્ધ કરીને કેશર કંકુથી રંગી પોતાના હસ્તમાં લઇ દશ ગાયત્રી મંત્ર વડે જળનું અભિમંત્રણ કરી (જળ છાંટવું) તે એવી રીતે કે બને હાથના અંગુઠામાં લઇને જમણા હસ્તથી ડાબા હસ્તમાં રાખેલા જનોઇ જળ છાંટવું, પછી જનોઇના નવ તંતુને વિષે નવ દેવોનું આવાહન કરવું. તેના મત્ર નીચે પ્રમાણે.

१ ॐ ॐकारं प्रथम तंतौ न्यसामि ।

२ ॐ अग्निं द्वितीय तंतौ न्यसामि ।

३ ॐ नागान् तृतीयतंतौ न्यसामि ।

४ ॐ सोमं चतुर्थ तंतौ न्यसामि ।

५ ॐ पितॄन् पंचम तंतौ न्यसामि ।

६ ॐ प्रजापतिं षष्ठं तंतौ न्यसामि ।

७ ॐ वायुं सप्तम तंतौ न्यसामि ।

८ ॐ सूर्यं अष्टम तंतौ न्यसामि ।

९ ॐ विश्वान् देवान् नवम तंतौ न्यसामि ।

આ નવ મંત્ર વડે નવતંતુમાં નવ દેવોને ધારણ કરીને પછી ગ્રંથીને વિષે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ ને રૂદ્રનું આવાહન કરીને તેમને નીચે પ્રમાણે મત્ર ભણવા.

ॐ ब्रह्माणंन्यसामि, ॐ विष्णुन्यसामि, ॐ रुद्रंन्यसामि।

એ મંત્ર ભણીને પછી બને હાથના અંગુઠા તર્જની તથા મધ્યમાં કનિષ્ઠિકા વચ્ચે જનોઇ રાખી, બને હાથ

ઉંચા કરી, તે જનોઈ શ્રી સૂર્યને દેખાડવી, પછી નીચેના મંત્ર ભણવા.

ॐ यज्ञोपवीतं परमं पवित्रं,
प्रजापतेर्यत्सहजं पुरस्तात् ।
आयुष्य मग्न्यं प्रति मुञ्च शुभ्रं ।
यज्ञोपवीतं बलमस्तु तेजः ॥ १ ॥
ॐ यज्ञोपवीतमसि यज्ञस्य त्वा यज्ञोपवीतेनो पनह्यामि ॥ २ ॥

આ મંત્રો ભણી રહીને બંને હાથ નીચા કરી, ડાબા ખભાપર ડાબા હાથ દ્વારા તે ધારણ કરવું. ગ્રહસ્થ હોય તેણે તેવીજ રીતે આચમન પ્રાણાયામ કરી ઉપરના ધારણ કરવાના મંત્ર ભણી બીજી ધારણ કરવી. પછી જુની જનોઈને નીચેનો મંત્ર ભણીને કહાડી નાંખવી.

ॐ समुद्रं गच्छ स्वाहा એ મંત્ર બોલીને અથવા
एतावदिन पर्यन्तं, ब्रह्मत्वं धारितंभया ॥
जीर्णत्वात्त्वत्पारि त्यागौ, गच्छसूत्रयथा सुखम् ॥

એ મંત્ર ભણીને શિરોમાર્ગથી કાઢી નાંખવી.

अनेन न्युतन यज्ञोपवीत धारणार्थे कृतेन यथा शक्ति गायत्रीजप कर्मणा । श्री सविता देवता प्रीयतां नमम ॥

આ મંત્રથી સૂર્ય ભગવાનને નમસ્કાર કરવો.

ઇતિ યજ્ઞોપવીત ધારણ વિધિ.

યજ્ઞ હોમ કરવાની વિધિ.

પ્રથમ વેદી બનાવવી. તે એવી રીતે કે ચોવીસ આગળ નીચેનો ભાગ તેની ત્રણ પરિધિઓ બનાવવી. તેમાં પ્રથમની બે આંગળની ને તેના ઉપરની ત્રણ આંગળની ને તેના ઉપરની ચાર આંગળની કરવી એવી રીતે સમચોરસ વેદી કરવી. હસ્ત પ્રમાણમાં ને તેને રંગોળી કરવી. તેમાં પ્રથમની પરિધિ જે બે આંગળની તેને ધોળો રંગ ને વચમાંની તો લાલને છેલી ઉપરનીને કાળો પણ તે શુશોભિત થવાને માટે ચહાય તે રંગ પુરીને કરવી. પણ પ્રધાન્ય તે રંગ રાખવો તે વેદીને શુદ્ધ કરવી.

अथातो गृह्य स्थालीपाकानां कर्म दर्भै परिसमुह्य गोमयेनोपलीप्यश्रुवेणो ल्लीख्य अनामिकाङ्गुलेनो धृत्य

આ મંત્ર ભણીને દર્ભની ત્રણ શળીઓથી જળવેદીને છાંટવુ. ત્યાર પછી **अग्निमुप समाधाय** આ મંત્રથી અગ્નિ પધરાવવો ને વેદીથી દક્ષિણ દિશામાં બ્રહ્મદેવ (ત્વષ્ટા)નું સ્થાપન કરવું. તેનો મંત્ર **दक्षिण तो ब्रह्मासनं यावत कर्म समाप्यते तावत्वं ब्रह्माभव** ત્યાર પછી વેદીથી ઉતર દિશામાં **उत्तरतो प्रणितासनं यावत् कर्म समाप्यते तावत्वं प्रणिताभव** આ મંત્ર ભણીને બે પાણીનાં કોડીઆં મુકવાં ને ત્યાર પછી ઘરમાંથી અગ્નિ કાંસાના વાસણમાં કાંસાના વાસણથી સંપુટ કરી લાવવો અગર કપુરથી ઘીના દીવેથી સંળગાવી પ્રગટ કરવો ને ત્યાર પછી નીચેના મંત્રથી અગ્નિનુ આવાહન કરવું.

ॐ चत्वारि शृंगात्रयोअस्य पादाद्वेशी षे सप्त हस्ता सो अस्यात्रिधाबद्धो वृषभो रावीति महोदेवो मर्त्यां आविवेश ॥

આ મંત્રથી અગ્નિદેવનું આવાહન કર્યા પછી

ॐ तत्वा सत्येन परिषित्रामि ।

આ મંત્રથી ત્રણવાર દર્ભની શળીઓથી પાણી છાંટવું ત્યાર પછી નીચેના મંત્રથી ચાર ઘીની આહુતિ આપવી.

ॐ अग्नये स्वाहा । इदमग्नयेनमम ।

ॐ प्रजापतये स्वाहा । इदम प्रजापतयेनमम ।

ॐ सोमाय स्वाहा । इदम सोमाय नमम ।

ॐ इन्द्रायस्वाहा । इदम इन्द्राय थमम ।

ત્યાર પછી અગ્નિનું ગંધ, પુષ્પ, અક્ષત, સાકરથી પુજન કરવું. ત્યાર પછી નીચેના મંત્રોથી હવન શરૂ કરવો. તેમાં ચાર માણસ બેસારવા એકને ઘી હોમવા ને બીજાને જવ તલ ત્રીજાને સમિધ ચોથાને હુત દ્રવ્ય (ચોખા, દુધ, ખાંડ, મેવો વગેરે)થી નીચેના મંત્ર આચાર્યે ભણી સ્વાહા કહી હોમવા.

ॐ अग्नये पवमानाय स्वाहा ॥ इदमग्नयेपवमानाय । इदन्न मम ॥ १ ॥

ॐ अग्नये पावकाय स्वाहा ॥ इदमग्नये पावकाय इदन्नमम ॥ २ ॥

ॐ अग्नये शुचये स्वाहा ॥ इदमग्नये शुचये । इदन्न मम ॥ ३ ॥ ॐ अदित्यै स्वाहा ॥ इदमदित्यै इदन्नमम ॥ ४ ॥ ॐ प्रजापतये स्वाहा ॥ इदं प्रजापतये । इदन्न मम ॥ ५ ॥ ॐ यदस्य कर्मणोऽत्यरीरिचं यद्वा न्यूनमिहाकरम् । अग्निष्टत्स्विष्टकृद्विद्यात्सर्वं स्विष्टं सुहुतंकरोतुमे । अग्नये स्विष्टकृते सुहुत हुते सर्व प्रायश्चित्ता हुतीनां कामानां समर्धयित्रे सर्वान्नः कामान्समर्धय स्वाहा ॥ इदमग्नये स्विष्ट कृते । इदन्नमम ॥ ६ ॥

ॐ भूरग्नये स्वाहा । इदमग्नये । इदन्नमम ॥ १ ॥

ॐ भुवर्वायवे स्वाहा । इदंवायव इदन्नमम ॥ २ ॥

ॐ स्वरादित्याय स्वाहा । इदमादित्याय इदन्नमम॥३॥

ॐ अग्नि वाय्वादित्येभ्यः प्राणापान व्यानेभ्यः स्वाहा । इदमग्नि वायव्वादित्येभ्यः प्राणापानव्यानेभ्यः । इदन्नमम ॥ ४ ॥

ॐ अयास्यग्नेर्वषट् कृतंयत्कर्मणोऽत्यरीरिचं देवागातुविदः स्वाहा।इदं देवेभ्यो गातुविद्भ्यः।इदन्नमम॥१॥

ॐ प्रजापतये स्वाहा । इदं प्रजापतये। इदन्नमम ॥२॥

વિગેરે ઘણા મંત્ર છે. પણ આટલા મંત્રથી હોમ કરવો. ને ત્યાર પછી ગાયત્રી મંત્રથી ૧૦૮ આહુતિ આપવી ત્યાર પછી બાકી રહેલો જે હુતત દ્રવ્ય નીચેના મંત્રથા હોમવો.

ॐ सर्वं वै पूर्ण ँ स्वाहा। ॐ अग्नये श्रेष्टकृते नमःस्वाहा

એ મંત્ર ભણી બાકી રહેલુ જે હુત તે એકીવારે હોમી દેવું. ત્યાર પછી દશદિગપાળનું પૂજન કરવું તેના મંત્ર.

पूर्वे इन्द्रायनमः । भोइन्द्र शान्पिकर्ता पुष्टिकर्ता तुष्टिकर्ता वृद्धिकर्ताभवेयुः इदम सहचंदनं च पुष्पं.

એ પુજા કરવી—ચંદન પુષ્પ અક્ષતથી.

भो अग्नेशान्ति कर्ता पुष्टि कर्ता वृद्धि कर्ता भवेयुः॥

આ મંત્રથી અગ્નિ ખુણામાં અગ્નિ દેવનું ચંદન પુષ્પ અક્ષતથી પૂજા કરવી.

दक्षिणेभोयम शान्तिकर्ता निर्विघ्न कर्ता भवेयुः॥

ચંદન પુષ્પ અક્ષતથી દક્ષિણ દિશાએ યમનું પૂજન કરવું

नैरुत्ये भोराक्षसपते शान्ति क० निर्विघ्न कर्ता भवेयुः

આ મંત્રથી નૈરૂત્ય દિશાએ રાક્ષસ પતિનું પૂજન કરવું.

भो वरुण शान्तिक०

આ મંત્ર ભણી પશ્ચિમ દિશામાં ગંધાક્ષત પુષ્પથી વરુણ દેવની પૂજા કરવી.

भो वायुशान्ति०

આ મંત્રથી વાવ્ય ખુણે વાયુ દેવનું ગંધાક્ષત પુષ્પથી પૂજન કરવું.

भो कुबेर शान्ति०

આ મંત્રથી ઉતર દિશાએ કુબેર દેવની પૂજા કરવી.

भो महारुद्र शान्ति०

આ મંત્રથી ઇશાન ખુણે મહારૂદ્રનું પૂજન કરવું

ओ ब्रह्मनूशा०

આ મંત્રથી ઉર્દ્ધ્વ દિશાએ બ્રહ્મદેવનું પૂજન કરવું.

ओ नागशा०

આ મંત્રથી પાતાળે નાગદેવનું પુજન કરવું. આ પ્રમાણે દશ દિગપાળનું પૂજન કર્યા બાદ આવાહન કરેલા દેવતાઓને માટે મહા નૈવેધ કરવું તેનો મંત્ર.

ॐ प्राणाय स्वाहा। ॐ अपानाय स्वाहा। ॐ व्यानाय स्वाहा। ॐ समानाय स्वाहा। ॐ उदानाय स्वाहा। मध्ये पानीयम उत्तरे हस्तप्रक्षालनम् मुखवासार्थे पुगी फळतांबुल समर्पयामि ॥

આ મંત્રાથી નૈવધ કર્યા પછી બે અંજલિ જળ આચમન અર્થે આપી પાન સોપારીનું બીડું મુકવું ને ત્યાર પછી દક્ષણા મુકવી.

हिरण्य गर्भ गर्भस्यं हेम बीज विभावसो अनंत्त पुन्य फळदम् मति शान्ति प्रयच्छमे

એ મંત્રથી દેવને દક્ષિણા મુકી અને કપુરથી તથા ધીની દીવેટથી આરતિ કરવી તેનો મંત્ર.

कर्पुरगौरं करुणावतारं संसारसारं भुजगेन्द्रहारं। सदावंसतं हृदयारविंदे भवभवानि सहितननामि.

આ મંત્રથી આરતિ ઉતારી જળનું પ્રોક્ષણ કરી દેવને આરતિ આપ્યા પછી પોતે લઇ બીજાઓને આપવી ત્યાર પછી પ્રદક્ષિણા કરવી તેનો મંત્ર.

पापोहं पापकर्मोहं पापात्मा पाप संभव। त्राहिमामं पुंडरीकाक्ष सर्वपाप हरोहरि ॥

એ મંત્રથી પ્રદક્ષિણા કરવી ને ત્યાર પછી સ્તુતિ કરવી તેનો મંત્ર.

त्वमेवमाताच पितात्वमेव त्वमेव बंधुच शखात्वमेव त्वमेव विद्याद्रविणंत्वमेव। त्वमेव सर्वं ममदेव देव। अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणंमम। तस्मात कारु-ण्य भावेन रक्षत्वं परमेश्वर आवाहनं जामामि नजाना-मि विसर्जनं। पूजार्चांम नैवजानामि त्वंगति परमेश्वर.

कायेन वाचा मनसेन्द्रियर्वा, बुध्यात्मनावा प्रकृति स्वभावात्। करोमिय सजलं परस्मै। नारायणा येति समर्पयामि. इति प्रार्थना.

સકલ્પ.

अनेन न्युतन यज्ञोपवीत धारण कर्मण्यौ यथाशक्त्या मिलीतोपचारै देव ब्राह्मण सन्निधौ पूजन अर्चन कृतस्विते सर्व परिपूर्णता मस्तु.

એ સંકલ્પ કરી જળ મુકી દેવનુ વિસર્જન કરવું.

गच्छ गच्छ सुर श्रेष्ठ स्वस्थान परमेश्वर। यत्र ब्रह्मा दयो देवा तत्र गच्छ हुतासन.

આ મત્રથી અગ્નિનારાયણને વિસર્જન કરવા પછી વિષ્ણુવાદિ આવા હિત દેવોને વિસર્જન કરવાનો મત્ર.

यान्तु देव गणा सर्वे पूजामादाय पार्थिव इष्टस्काम स्मरत् नित्यं पुनराग मनायच.

આ ભણીને ચોખા વધાવવા ને આચાર્યનું પુજન કરવુ યથાશકિત દાન આપવું ત્યાર પછી આચર્યો આશિર્વાદ દેવે નીચેના મંત્રથી.

स्वास्तिनाइन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वास्तिनापूरुषा विश्ववेदाः। स्वास्ति रक्षा आरिष्टानेमिः स्वास्तिनो ब्रहस्पातिर्दधातु मंत्रीथी सफळासन्तु ॥ सन्तुपूर्णा मनोरथा। शत्रुणां बुद्धिनाशोस्तु मित्राणा मुदयस्तव धान्यं धनं पशु पुत्र लाभं शत् संवत्सरं दिर्घं मायुरस्तु ॥ इत्यलम् ॥